

राष्ट्रपिता महात्मा गांधीजी यांच्या
१५०व्या जयंती निमित्त स्वच्छ भारत
अभियान (ग्रामीण) अंतर्गत कार्यक्रम
राबविण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: स्वभामि-२०१८/प्र.क्र.५४९/पापु-१६

७ वा मजला, जी.टी. रुग्णालय संकुल,
टिळक रोड, मंत्रालय, मुंबई- ४०० ००९.
तारीख: ११ जुलै, २०१९.

वाचा -

- १) शासन पत्र क्रमांक:-स्वभामि २०१८/प्र.क्र.४८२/पापु-१६, दिनांक २३/१०/२०१८.
- २) शासन पत्र क्रमांक:-स्वभामि २०१८/प्र.क्र.६३८/पापु-१६, दिनांक १३/११/२०१८
- ३) पाणी व स्वच्छता सहाय संस्थेचे पत्र क्रमांक:-वासो-४/मविशा/१०१८/प्र.क्र.९१/२०१८-१९/
७६७, दिनांक १६/१०/२०१८
- ४) पाणी व स्वच्छता सहाय संस्थेचे पत्र क्रमांक:- वासो-४/मविशा/१०१८/प्र.क्र.९१/२०१८-१९,
दिनांक १७/११/२०१८.
- ५) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्रमांक: स्वभामि-२०१८/ प्र.क्र.६३५/पापु-
१६, दिनांक २०/१२/२०१८
- ६) शासन पत्र क्रमांक: संकिर्ण २०१८/प्र.क्र.२७६/पापु-१६, दिनांक ०५/०३/२०१९.
- ७) शासन पत्र क्रमांक:स्वभामि २०१८/प्र.क्र.५०२/पापु-१६, दिनांक १४/११/२०१८
- ८) शासन पत्र क्रमांक:स्वभामि २०१८/प्र.क्र.५०२/पापु-१६, दिनांक २९/१२/२०१८.
- ९) शासन पत्र क्रमांक: संकिर्ण २०१८/प्र.क्र.५०४/पापु-१६, दिनांक ०४/०२/२०१९.
- १०) शासन पत्र क्रमांक: स्वभामि २०१८/प्र.क्र.५०२/पापु-१६, दिनांक ११/०२/२०१९.
- ११) शासन पत्र क्रमांक: संकिर्ण २०१८/प्र.क्र. ५०४/पापु-१६, दिनांक १३/०२/२०१९
- १२) शासन पत्र क्रमांक: स्वभामि २०१८/प्र.क्र. ५०२/पापु-१६, दिनांक ०६/०३/२०१९
- १३) शासन पत्र क्रमांक: संकिर्ण २०१८/प्र.क्र. ५०४/पापु-१६, दिनांक १२/०३/२०१९
- १४) शासन पत्र क्रमांक: स्वभामि २०१८/प्र.क्र. ५०२/पापु-१६, दिनांक २९/०५/२०१९.
- १५) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, शासन निर्णय क्रमांक:स्वभामि-२०१८/प्र.क्र.४६४/पापु-१६,
दिनांक ०७/०२/२०१९

१६) शासन पत्र क्रमांक: स्वभामि २०१८/प्र.क्र.७०१/पापु-१६, दिनांक १२/०२/२०१९

१७) शासन पत्र क्रमांक: स्वभामि २०१८/प्र.क्र.१७३/पापु-१६, दिनांक ०६/०२/२०१९.

प्रस्तावना

राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांची दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी १५० वी जयंती आहे. राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जयंती निमित्त त्यांना कार्याजलीच्या माध्यमातून श्रद्धांजली अर्पण करण्याबाबत केंद्र शासनाच्या सूचना आहेत. त्या अनुषंगाने दिनांक ०२ ऑक्टोबर, २०१८ ते ०२ ऑक्टोबर, २०२० या कालावधीमध्ये केंद्र पुरस्कृत स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) या योजनेतर्गत विविध कार्यक्रम राबविण्यात येत असून यामध्ये काही महत्वाच्या कार्यक्रमांच्या अनुषंगाने अधिक प्रगती होण्याच्या दृष्टीने सूचना देण्याबाबतची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

केंद्र पुरस्कृत स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) योजनेतर्गत ग्रामीण शाश्वत स्वच्छतेसाठी करावयाच्या कार्यवाहीबाबत संदर्भाधीन शासन आदेश / पत्रान्वये जिल्हापरिषदांना निर्देश / सूचना देण्यात आलेल्या आहेत. त्यानुषंगाने राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जयंती निमित्त केंद्र पुरस्कृत स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) योजनेतर्गत पुढीलप्रमाणे कार्यक्रम हा शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून दिलेल्या कालमर्यादेमध्ये राबविण्यात यावेत.

तक्ता "अ"

अ. क्र.	कामाचे स्वरूप	शासन आदेश/पत्र	कालमर्यादा
१.	पायाभूत सर्वेक्षणातून सुटलेल्या सर्व कुटुंबांसाठी वैयक्तिक शौचालय बांधकाम करणे तसेच सर्वेक्षणातील व सर्वेक्षणातून सुटलेल्या सर्व लाभार्थ्यांना प्रोत्साहन अनुदान वितरीत करणे.	संदर्भाधीन क्रमांक ७ ते १४	दिनांक ३१/०७/२०१९ पर्यंत
२.	एक खड्डा शौचालयाचे दोन खड्डा शौचालयामध्ये रुपांतर करणे.	संदर्भाधीन क्रमांक १ व ५	दर दिवशी प्रत्येक तालुक्यामध्ये किमान १०
३.	सार्वजनिक/सामुहिक शौचालयांचे बांधकाम करणे.	संदर्भाधीन क्रमांक १५ व १६	दर महिन्याला प्रत्येक जिल्ह्यात किमान १५
४.	i) शाश्वत स्वच्छता आराखड्यातून गेल्या ८ ते १० वर्षांपासून वापरात असलेली २ खड्ड्यांची		दिनांक ३१/०७/२०१९ पर्यंत

अ. क्र.	कामाचे स्वरूप	शासन आदेश/पत्र	कालमर्यादा
	शौचालये व वापरकर्ते कुटुंब यांचा शोध घेणे		
	ii) गेल्या ८ ते १० वर्षांपासून वापरात असलेल्या २ खड्ड्यांच्या शौचालयांचा सद्यःस्थितीत सुरु असलेला प्रथम खड्डा बंद करून, दुसऱ्या खड्ड्यामध्ये मल प्रवाहीत करणे.		दर दिवशी प्रत्येक तालुक्यामध्ये किमान ५
५.	i) शाश्वत स्वच्छता आराखड्यातून सोनखत तयार झालेली शौचालये व वापरकर्ते कुटुंब यांचा शोध घेणे.		दिनांक ३१/०७/२०१९ पर्यंत
	ii) शौचालयाच्या खड्ड्यामधून सोनखत काढून खड्डा रिकामा करणे.		दर तीन महिन्यांमध्ये प्रत्येक तालुक्यामध्ये किमान १ खड्डा रिकामी करणे अनिवार्य आहे.
६.	घनकचऱ्यांचे जागेवर विलगीकरण करणे व व्यवस्थापन करणे.	संदर्भाधीन क्रमांक २ ते ६	दर महिन्याला प्रत्येक तालुक्यामध्ये किमान ८ गावांसाठी नियोजन करून कार्यवाही करणे.
७.	सांडपाण्याकरिता शोष खड्डे तयार करणे	संदर्भाधीन क्रमांक २ ते ६	दर दिवशी प्रत्येक तालुक्यामध्ये किमान १० कुटुंबांसाठी नियोजन करून कार्यवाही करणे.

जिल्हास्तरावरून होत असलेल्या प्रचार प्रसिध्दी व जनजागृती कार्यक्रमांतर्गत उपरोक्त तक्ता “अ” बाबींसंदर्भात प्राथम्याने कार्यवाही होईल याची दक्षता घेण्यात यावी. याकरिता होणारा खर्च स्वच्छ भारत मिशन (ग्रामीण) अंतर्गत माहिती, शिक्षण व संवाद या उपलेखा शिर्षातून भागविण्यात यावा. उपरोक्तनुसार तक्ता “अ” मध्ये नेमून दिलेल्या कालमर्यादेत कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करणे सर्व जिल्हा परिषदांना बंधनकारक आहे. दिनांक ०२ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या जयंतीनिमित्त राज्यातील ग्रामीण भागात केंद्र पुरस्कृत स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) या योजनेतर्गत

मोठ्या प्रमाणावर समारंभ / कार्यक्रमांचे नियोजन करण्यात येत आहे. सदर समारंभ / कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी उपरोक्तनुसार कार्यवाही विहित कालमर्यादेत होणे आवश्यक आहे.

तसेच राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांच्या १५० व्या जयंती निमित्त दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी प्रत्येक जिल्हा परिषदेने स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) या योजनेतर्गत खालीलप्रमाणे शुभारंभ कार्यक्रम आयोजित करावेत:-

१. संदर्भाधीन क्रमांक १७ येथील शासन पत्रान्वये स्वच्छ भारत अभियान (ग्रामीण) अंतर्गत केंद्र शासनाच्या संकेतस्थळावरील सर्व २७६६८ ग्रामपंचायतींना Electric Type Sanitary Napkins Disposal Machine/ Incinerator (इलेक्ट्रीक टाईप सॅनिटरी नॅपकीन्स डिस्पोजल मशिन/इन्सिनरेटर) खरेदीसाठी एकूण रुपये एकोणीस कोटी, छत्तीस लक्ष, शहात्तर हजार इतका निधी वितरीत करण्यात आला आहे. त्यानुषंगाने प्रत्येक जिल्हा परिषदेने प्रत्येक तालुक्यातील कोणत्याही एका ग्रामपंचायतीची निवड करून, सदर ग्रामपंचायतीमध्ये दिनांक ३०/०९/२०१९ पर्यंत Electric Type Sanitary Napkins Disposal Machine/Incinerator (इलेक्ट्रीक टाईप सॅनिटरी नॅपकीन्स डिस्पोजल मशिन/इन्सिनरेटर) स्थापित करावे व संबंधित सरपंच यांचे हस्ते दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता सदर मशिनचे उदघाटन करण्यात यावे.

२. प्रत्येक जिल्हा परिषदेने जिल्ह्यातील कोणत्याही ग्रामपंचायतीमधील पूर्ण खड्डा भरलेल्या व सोनखत तयार झालेल्या शौचालयाची निवड करावी. सदर शौचालयाच्या खड्ड्यातील सोनखत उपसा करण्याची कार्यवाही दिनांक ०२ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी सकाळी ११ वाजता मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद यांचे उपस्थितीत करावी.

३. प्रत्येक जिल्हा परिषदेने प्रत्येक तालुक्यातील एक खड्डा असलेले शौचालय व त्याचे दोन खड्डा शौचालयामध्ये रुपांतर करण्याकरिता पुरेशी जागा आहे, अशा शौचालयांची माहिती त्या त्या जिल्ह्यातील ग्रामपंचायतीच्या व तालुक्यांच्या शाश्वत स्वच्छता आराखड्यात उपलब्ध आहे, अशा शौचालयांची पाहणी करून त्या शौचालयांच्या वापरकर्ते कुटुंबाला दोन खड्डा शौचालयांच्या निकडीबाबत समुपदेशन करावे, त्यांना शास्त्रोक्त पध्दतीने दोन खड्डा शौचालय बांधण्यास प्रवृत्त करावे व त्याप्रमाणे एक खड्डा शौचालयाचे दोन खड्डा शौचालयामध्ये रुपांतर करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी. याप्रकारे जिल्ह्यातील प्रत्येक तालुक्यात एक खड्डा शौचालयाचे दोन खड्डा शौचालयामध्ये रुपांतर करण्याची कार्यवाही केलेल्या कुटुंबाला भेट देऊन त्या कुटुंब प्रमुखाचा दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१९ रोजी गट विकास अधिकारी, पंचायत समिती यांचे हस्ते सत्कार करावा.

४. प्रत्येक जिल्हा परिषदेने जिल्ह्यातील प्रत्येक ग्रामपंचायतीमधील कार्यरत सफाई कर्मचारी किंवा कार्यरत कर्मचारी यांना आरोग्य व स्वच्छता विषयक प्रशिक्षण देण्याकरिता प्रत्येक पंचायत समितीस्तरावर दिनांक २ ऑक्टोबर, २०१९ ते ९ ऑक्टोबर, २०१९ या कालावधीत आरोग्य व स्वच्छता विषयक प्रशिक्षण आयोजित करावे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१९०७११११४४२१५२२८ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(स्मिता. स. राणे)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल यांचे सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे सचिव.
३. सर्व मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव.
४. सर्व मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
५. मा.विधानसभा व विधानपरिषद सदस्य.
६. मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव सर्व, मंत्रालय, मुंबई.
८. उपसचिव तथा प्रकल्प संचालक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग.
९. जिल्हा परिषद अध्यक्षा/अध्यक्ष, सर्व.
१०. विभागीय आयुक्त, सर्व.
११. जिल्हाधिकारी, सर्व.
१२. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद सर्व.
१५. उपायुक्त (विकास), सर्व.

१६. उपमुख्य कार्यकारी अधिकारी (पाणी व स्वच्छता/पंचायत), जिल्हा परिषद सर्व, यांनी ह्या शासन निर्णयाच्या छायाप्रती प्रत्येक पंचायत समिती सभापती/उपसभापती व गट विकास अधिकारी यांना द्याव्यात व गट विकास अधिकारी यांनी प्रत्येक पंचायत समिती सदस्य, सरपंच व ग्राम विकास अधिकारी यांना द्याव्यात.
१७. पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व कार्यासने.
१८. संगणक समन्वयक, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, यांनी सदरचा शासन निर्णय, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग, पाणी व स्वच्छता सहाय्य संस्था व राज्य शासनाच्या संकेतस्थळावर अपलोड करावा तसेच वरील सर्वाना ई-मेल द्वारेही पाठवावा.
१९. निवडनस्ती, पापु-१६.